

2023 – ANUL IULIU MANIU !

Cetatea Cavalerilor

NR. 7(35) IULIE 2023

Nr. 7 (35)/ IULIE 2023

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOSINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

140 DE ANI DE MONARHIE CONSTITUȚIONALĂ - EVREIMEA ȘI REGELE MIHAI

Prof. univ. dr. Mircea POPA

Anii de ascensiune ai hitlerismului, măsurile abuzive și discriminatorii luate de Reich, afișând un dispreț militarist de ultimă speță au condus la schimbarea configurației Europei după bunul plac al lui Hitler și a mașinii de război a acestuia. Atacurile la care s-a dat, ocupând și distrugând continuitatea firească a unor state europene, atitudinile revizionist-revanșarde folosite au marcat soarta omenirii, târând-o în cel de al Doilea Război Mondial. În același timp politica segregționistă dusă împotriva evreilor, eliminarea lor brutală și antiumană a făcut ca mai toate țările Europei Central și Est- Europene, acolo unde puterea fascistă și-a spus cuvântul, să fie obligate să ia măsuri împotriva acestei etnii, decimând-o, fie prin progromuri și atacuri directe, fie prin deportări și încarcerări în zone de sinistraj, fie, mai apoi, prin trimiterea lor în lagărele morții de la Auschwitz sau Buchenwald, așa cum s-a întâmplat cu evreii din Transilvania de Nord ajunsă prin Dictatul de la Viena sub stăpânirea lui Horthy.

În România, odată cu creșterea influenței Germaniei, a crescut și rolul și impozanța mișcărilor de dreapta, care au organizat unele progromuri. Aceste măsuri criminale și condamnabile au fost impuse și statului român, care și-a găsit și executanți pe măsură prin acțiunile violente și antiumane ale mișcărilor legionare de dreapta, apoi prin dictatura antonesciană. Au fost vizați mai ales evreii din Moldova (progromurile de la Iași și Botoșani), și cei din Basarabia, împotriva lor luându-se măsuri de deportare în Transnistria, prin organizare de trenuri ale morții și de marșuri istovitoare pe jos, care au dus la pierderea de sute și mii de vieți omenești. Au avut loc în capitală, și în alte orașe viața și-a urmat aparent cursul normal, evitându-se distrugerea populației prin progromuri în mai multe orașe, iar în ianuarie 1941 numărul evreilor morți a fost de 118.

Reprezentantul evreimii W.Filderman a fost în audiență la Antonescu și a obținut încetarea acestora, ca și dreptul de a nu mai purta steaua galbenă. Aceste lucruri urmau a fi aplicate, printr-un control riguros al armatei și poliției, introducerea de cartele cu dungă sau a celor provenite din Cartea Albă. Evreii au fost organizați într-o Centrală proprie, impunându-li-se o supraveghere atentă, prin inventarieri și recensăminte, prin deposedări de imobile și bunuri economice, care au afectat viața și munca acestei categorii etnice.

A existat totuși un minim de libertăți și drepturi, cu aspect de fațadă și normalitate, așa cum reieșea din paginile unei gazete proprii, numite „Gazeta evreiască”, redactată și editată în anii 1942-1944, unde viața de fiecare zi dă impresia că nimic nu s-a schimbat, mai ales că spectacolele de teatru și varietate a Teatrului Barașeum din capitală, își urmează în mod obișnuit cursul. Desigur s-au introdus restricții la circulație, având ca scop urmărirea atentă a efectivului uman, cu respectarea cerințelor obligatorii dispuse în *Carte albă*, cu folosirea cartelei barate etc. Ele pot fi definite printr-un fel de ghettoizare generalizată, printr-o ofensivă de destrucție economică, prin sărăcire și izolare, teamă și insecuritate. Paginile „Gazeta evreiască”, apărută din 1942 în 1944, oglindește acest climat de teroare, prin păstrarea aparențelor și a unor funcțiuni care n-au fost în întregime strangulate. Mai toți scriitorii și gazetarii importanți, ieșiți din rândul evreimii de la noi, au colaborat la acest ziar.

Tradițiile românești ale comunității sunt puse în evidență prin articole despre primul teatru evreiesc din lume, cel înființat de Goldfalden în Moldova, prin rubrica lui Mozes Schawartzenfeld, *Scriitori*

evrei din veacul al XIX-lea, prin dese referiri la activitatea și producția literară a unor scriitori ca Ronetti Roman, Adolf Stern, Eric Furtună, Adrian Vereea, B. Fundoianu, D.V. Vermont, Marcu Brociner, Barbu Nemțeanu, Mozes Gaster etc. O întreagă echipă de redactori și colaboratori se străduie să ofere, paginilor redactate, aspecte și imagini din viața cultural-economică a evreimii, îngăduindu-li-se comunicarea poștală cu rude și prieteni din întreaga lume, dialoguri epistolare anunțate prin ziar. Articole instructive, pe teme de mare diversitate poartă semnăturile unor cunoscuți scriitori sau gazetari, cu vechi state de serviciu în presa românească interbelică, cum ar fi I. Peltz, Șt. Tita, Felix Aderca, Sergiu Dan, Isaia Răcăciuni, Ioan Masoff etc., scriitori care propun și dezbate teme interesante, în timp ce activitatea Teatrului Barașeum e urmărită atent într-o rubrică specială. Desigur foarte multe articole privesc viața religioasă a comunității, răspunsurile la ordonanțele și ordinele guvernului, situația economică, măsuri de salvarea a patrimoniului etc., într-o avalanșă de aspirații, inițiative și încercare de supraviețuire în condițiile regimului autoritar și a războiului pe frontul din Răsărit.

Toate aceste restricții, măsuri de subordonare tacită sau directă, vorbesc de o stare generală disfuncțională, care au fost abolite cu totul prin actul de la 23 August 1944, când regele Mihai, împreună cu un grup de comuniști, au înlăturat regimul antonescian, ordonând încetarea războiului antisovietic și întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste, eveniment socotit ca salvator de către evreimea noastră. Rezultatul imediat a fost un răsuflu general de ușurare și de aliniere la noul curs al acțiunii politice. Imediat societatea evreiască se regrupează și editează la 1 septembrie 1944 ziarul „Renașterea noastră”, subintitulat „săptămânal evreiesc” sub conducerea lui M. Moscovici, ziar care își propune să apere și să fixeze o linie de conduită nouă evreimii din România, ieșind din rezervă și adoptând o atitudine critică împotriva stărilor de dinainte.

Este condamnată activitatea Centralei, ironizate spectacolele Teatrului Barașeum, teatru care s-a îndepărtat, prin numeroase ieșiri publice, de menirea lui, sunt șarjați unii colaboratori care ar fi dat impresia unei false normalități prin scrisul lor de lefegii aflat în serviciul unei cauze străine. Repudianți în corpore toți acești semnatari din ziarul apărut în timpul războiului au fost ocoliți, noul ziar preferând să lucreze cu un alt grup de colaboratori, aleși în principal din rândul partidului sionist, inși care se bucurau de mai multă autoritate și care urmăreau cu mai multă fermitate traducerea în faptă a unor obiective politice precise, urmărind deplina egalitate, recunoașterea cetățerniei române pentru toți evreii, dreptul de opțiune pentru părăsirea țării, recuperarea și restituirea bunurilor imobiliare și a altor pagube materiale cauzate de rechiziționări sau de măsuri abuzive etc.

În paginile ziarului sunt puse la zid toate faptele condamnabile comise anterior, evocate stările de persecuții, vexații, rapturi economice, omoruri și lichidări din zona de nord a Moldovei, din lagărele cumplite din Transnistria și din alte zone unde suferințe prin care a trecut evreimea din țară.

Sub preseiunea naziștilor germani, însuși Filderman a fost deportat în mai 1943 în Transnistria, și urmau alți 16.000 de evrei, soldată cu scrisoarea adresată mareșalului la 30 mai 1943, apoi lui N. Lupu și Majestății Sale Regina Mamă Elena, apreciind ajutorul primit: „Șiam că în ultimii doi ani, Majestatea sa Regele și Majestatea Voastră ați binevoit a interveni pentru a împiedeca sau ușura măsuri ordonate sau proiectate împotriva populației evreiești”, fapt pentru care transmite recunoștința sa.

Filderman s-a implicat apoi în redactarea ziarului amintit mai sus, care aducea o schimbare radicală de atitudine față de evrei, odată cu intrarea armatelor sovietice în România. În calitate de șef al evreimii, el a adresat mai multe scrisori oficialităților românești, afirmând deplinel sprijin. Scrisorile au fost trimise lui Dumitru Popescu, fost ministru de interne, N. Lupu, prin președinte al Înaltei Curți de Casație, lui Iuliu Maniu, cu prilejul aniversării a 72 de ani, amintind de „admirabilele silințe ce ați depus pentru a contribui la oprirea deportării tuturor evreilor din țară”, apoi Majestății Sale Regelui Mihai pentru actul istoric al reîntregirii Ardealului de Nord.

Sunt acțiuni care pecetluiesc primele contacte de după august 1944, vizând noile schimbări din țară. În aceste condiții apare o altă publicație a evreimii de la noi, care va coordona activitatea și năzuințele acestea. Primul număr al noii publicații a apărut sub genericul *Ceasul eliberării a sunat*, publicând *Apelul Partidului Evreiesc* prin care se ia act de noua situație politică a țării. Se precizau următoarele: „La ora când închidem gazeta glorioasele armate sovietice intră în Capitală. Salutăm în ele, nu numai pe eliberatorii României de sub stăpânirea tiraniei teutonice, ci și pe salvatorii noștri, ultima rămășiță a evreimii europene, cuprinsă în hotarele cotropirii lor, dar și pe zdrobitorul hidrei hitleriste. A acelei hidre hitleriste, căruia nu i-am fost numai victime, dar și adversari hotărâți, care am semnalat-o,

am stigmatizat-o și am combătut-o până la limita puterilor noastre.” Se publică *Mesaje către frații din țările libere*, se salută trecerea de la întuneric la lumină, se fac relatări despre Eretz Israel, Țara evreiască dorită a lua naștere de către toți evreii, consemnându-se drepturile și libertățile din tratate europene, de la Balfour la programul de la Baltimore, reținându-se cele mai recente declarații americane, rusești și occidentale, în urma vizitei lui Ben Gurion la Moscova, soldat cu intensificarea participării Palestinei la războiul de nimicire a hitlerismului. Se anunță mobilizarea a 120.000 de tineri evrei la granița Palestinei, pregătiți a stăvili ofensiva lui Rommel și s-au pregătit ambulanțe pentru armata roșie.

De asemenea se arată că, în 1923 erau în România cca 800.000 evrei, din care „nu se mai află astăzi în viață nici 300.000”. Aceștia au fost decimați în zona Transilvaniei de vest, cedată Ungariei prin odiosul dictat de la Viena, pus la cale de cele două puteri fasciste, Germania și Italia. Ca atare, se dau amănunte în articole speciale care vorbesc de *Tragedia evreimii din Ungaria*, unde, „o comunitate de 900.000 de suflete a fost supusă celui mai cumplit calvar”. Pe de altă parte, se consemnează și se infierează situația din trecut, prin articole, precum *Robi am fost* (M. Rudich), *Vă cerem ținută* (I. Mendelovici), dar și prin aducerea în prim plan a punctelor fierbinți din trecutul recent: *Crimele guvernului maghiar* și cele din Transnistria, situația criminalilor de război, tragedia evreimii din Ungaria și posibilitățile care se deschid pentru emigranți, reînființarea Uniunii Comunităților și o nouă conducere sionistă.

Începând cu nr. 3 al publicației se pledează pentru „reîntoarcerea la tradiție” (dr. I. Rosman), se dă un mesaj de Roș Hașana de rabinul Al. Șafran, se salută faptul că un evreu din România a juns președinte al Comunității din Tel Aviv (dr. docent S. Gruenberg care a funcționat la seminarul rabinic din Berlin). În nr. 4 se fac precizări cu privire la rosturile și problemele comunității evreiești de la noi, zugrăvinduse starea de fapt și prezentându-se obiectivele precise pe care le urmărește atât Partidul sionist, cât și noua publicație, artătându-se că gazeta „*Renașterea noastră*” s-a născut „ca o protestare a vieții evreiești trecute, ca o afirmare hotărâtă a tendinței de a uni întreaga colectivitate într-o singură disciplină politică și într-o solidaritate demnă de invidiat. Suntem o garnizoană ale cărei arme sunt gândurile, ale cărei depozite sunt cărțile, o garnizoană într-o citadelă a culturii. Afirmăm cu hotărâre că nu vom abdica de la niciunul din idealurile, de la niciunul din principiile noastre de atâta vreme știute.”

Publicația „*Renașterea noastră*”, apărută sub conducerea lui M. Moscovici, ca singura voce autentică a evreimii din România de după actul de la 23 august, va saluta hotărârea înțeleaptă de a o fi rupt cu armata hitleristă și a fi adoptat o serie de principii democratice, abolind legile și măsurile antonesciene și trecând la un alt mod de organizarea a vieții interne, luându-se măsuri ferme de protejare a tuturor minorităților și a întregii români, de consecințele unei vieți supuse normelor de război. Evreimea noastră a trecut rapid la reorganizarea Partidului Evreiesc, alegându-l în fruntea sa pe Al.I. Zissu, iar primele măsuri luate au vizat pregătirea ajutoarelor pentru studenți, redeschiderea „Bibliotecii dr. Singer”, a „Sinagogii Beth Iosef”, a templului „Cultura” etc., cerându-se luarea de măsuri imediate pentru înapoierea locuințelor și a bunurilor însușite pe nedrept și crearea de posibilități pentru patronii evrei.

Gazeta n-a ocolit nici prezentarea unor fapte de cultură și a unor înfătuiri literare, punându-se pe alte baze activitatea Teatrului Barașeum, publicându-se poezii ale unor scriitori cunoscuți, evocându-se viața chinuită a lui M. Blecher, apelându-se la traduceri de Eric Furtună (Gernikovski), sau de S. Sanin (din poezia lui Lutzki), oferindu-se pagini de proză din Ștefan Zweig și din alți scriitori evrei, iar când a venit Yehudi Mehudin pentru un concert la București, ziarul a transformat prezența sa într-o adevărată sărbătoare, oglindită prin mai multe repornate.

Cât privește trecutul și suferințele evreilor români din perioada dictaturii antonesciene, Gazeta a publicat în serial ample relatări despre calvarul celor deportați în lagărele morții de acolo, serial semnat de M. Rudich, în care ne sunt descrise scene inumane, mulți dintre deportați murind pe drum, lipsiți de hainele trebuitoare și cu picioarele goale, sub cnutul brutal al soldaților. Este exprimat regretul pentru pierderea lui Leon Bloom, reproducându-se din scrierea *Sunt evreu* a acestuia, sunt luate în discuție legile rasiale adoptate de România, furtul averilor evreiești de către Radu Lecca sau iminenta vizită în România a lui Ben Gurion.

În același timp ni se dau indicii despre noua atitudine a autorităților române față de situația și doleanțele evreilor, anunțându-se întrevederi ale unor miniștri cu fruntașii evreimii. Guvernul român își anunță disponibilitatea de a revizui și aboli toate măsurile emise de vechiul regim, dovedind o atenție

sporită la litigiile aflate pe rol, privind cu atenție tot ceea ce li se prezintă spre dezbateră. Astfel, aflăm că președintele Consiliului, generalul Sănătescu, va avea o convorbire cu A.I. Zissu, președintele organizației sioniste din România, că M.S. Regele i-a fixat o audiență la 22 septembrie șef rabinului din România, dr. Al. Șafran. Cu acest prilej șef rabinul Șafran „a exprimat majestății Sale Regelui simțămintele de adâncă recunoștință ale populației evreiești pentru Înalta Ocrotire acordată de către Mjestatea sa Regele Mihai I și Majestatea Sa Regina Mamă Elena acestei populațiuni în anii de obidă prin care a trecut”. Și ministrul Niculescu-Buzești a avut întrevederi cu delegația evreilor români, iar în nr. 9 se aduc noi informații cu privire la chestiunile discutate, despre care se dau noi relații în articolul intitulat *Guvernul român și problemele evreiești*. Între doleanțele de primă urgență figurează: egalitatea de drepturi, abolirea legilor rasiale, reintegrarea în circuitul economic, atitudinea față de emigrație etc., peste puțin inserându-se știrea potrivit căreia Oficiul de Patronaj ar fi restituit Oficiului pentru Emigrare suma de 45 milioane lei, primită pentru unele emigrări care n-au avut loc.

Un loc aparte în coloanele ziarului îl ocupă prezentarea politicii dusă de Regele Mihai, văzut ca un garant al democrației în România și numit îndeobște cu apelativul „Eliberatorul”. În nr. 11 din 10 noiembrie 1945 apare pe prima pagină fotografia Regelui, însoțită de următorul text: „Țara a sărbătorit cu însuflețire ziua numelui M.S. Regelui Mihai. Mai mult decât oricând, poporul este azi fericit să exprime regelui liberator prinosul recunoștinței și dragostei nețărmurite pentru ca în momentele cele mai cumplite în Istoria sa, El a izbutit să salveze România de cotoșirea nazistă. Populația evreiască din țară, participând cu entuziasm la această sărbătoare, urează tânărului Suveran o domnie glorioasă și senină odată cu poporul românesc. Trăiască M.S. Regele Mihai! Trăiască M.S. regina Elena!”

O aducere în actualitate a misiunii salvatoare a Regelui are loc și la 12 mai 1945, când ziarul a publicat din nou fotografia regelui Mihai sub titlul „Trăiască M.S. Regele” arătând că „Regele României democrat”, sprijinit de forțele progresiste, a redat „țării libertatea și independența răpită de forțele obscurantismului fascist și a așezat colectivitatea evreiască în rândurile popoarelor libere din cuprinsul României.” Peste două numere se consemnează faptul că poporul român a sărbătorit și ziua Reginei Mamă Elena, față de care și comunitatea evreiască nutrește sentimente de simpatie și respect, întrucât și ea s-a dovedit a fi fost alături de cei aflați în suferință, prin recunoașterea faptului că „în vremuri aspre și timpuri de prigoană a dat exemplul încrederii și al demnității, a dovedit că ia parte la suferințele celor mulți. Noi evreii am avut numeroase prilejuri să ne bucurăm de regeasca ei dragoste, de nemărginita ei bunăvoință, de marele ei sprijin, care de atâtea ori a fost hotărâtor pentru existența noastră.”

Un alt articol care confirmă această atitudine a Casei regale se publică în numărul dn 16 iunie 1945, sub titlul „Se grațiază” având ca subtitlu *Apostila mântuitoare*. E vorba de împlinirea a trei ani de la procesul antifascist al tineretului sionist, care a dus la executarea tinerilor evrei Corneliu Elias, Carol Buium și Leon Zalman, condamnați la moarte de Curtea Marțială, proces în cadrul căruia „sadicul comisar Sava Dumitrescu, deslănțuise un ticălos proces” împotriva unor tineri evrei, care au participat la una din formele de rezistență evreiască. Au urmat trei condamnări la moarte și altele la muncă silnică. Pe actul condamnării acestora, regele și-a pus semnătura sa cu apostila „Se grațiază”, împiedecând executarea pedepselor și alinând suferința mai multor familii de evrei, ai căror copii au încălcat ordinele severe antonesciene. Chiar și în situația în care aceștia au fost grațiați de rege, măsurile împotriva lor n-au încetat, aceștia fiind închiși în lagărul de la Tg. Jiu. Generoasa și umana măsură regească n-a fost uitată, rămânând înscrisă pentru eternitate în sufletele mai multor familii evreiești, ale căror copii îi datorau viața. Salvatoarea apostilă a Suveranului este comentată în acest fel: „Regele făcuse dreptate. Uneltele fascismului de la Siguranța Capitalei nu erau însă dispuse să accepte înalta măsură a Suveranului, încercându-se întocmirea unui nou decret.” Deși grațiați, acești au rămas internați în lagărul de la Tg. Jiu până la 23 august 1944, „când prin curajul și hotărârea M.S. Reglului, sprijinit de forțele democratice ale României, țara a fost eliberată de teroarea fascistă.” De reținut finalul acestui articol, în care se spune: „În clipa când comemorăm trei ani de la eroica moarte a celor trei tineri evrei, care, în ciuda eforturilor făcute n-au putut fi salvați din ghiarele ucigașilor, poporul evreu din România exprimă prinosul său de adâncă recunoștință Regelui României democratice și Reginei Mame, care în vremuri grele i-au fost sprijin și izvor de mângâiere în tonul beznei care cuprinsese o țară întreagă”.

Revelator este și nr.26 din 2 martie 1945 al ziarului, când s-a publicat o amplă dezbateră despre rolul și importanța presei evreiești, la care au luat parte dr. Cornel Iancu, președintele „Renașterii”, șef rabinul Al. Șafran, gazetarii T. Rosenthal, I. Ehercohn și David Lewin, dovedind grija publicației pentru

apărarea drepturilor evreimii și buna conviețuire cu românii și autoritățile dintr-o Românie schimbată. În acest sens s-a publicat peste puțină vreme articolul intitulat *Schimbările româno-palestiniene*, din 15 august 1945, vorbind de intensificarea acestor relații.

Această impresie de normalitate e sugerată și de articolul *23 August*, apărut în nr. 51 din 25 august 1945, cu ocazia împlinirii unui an de la actul amintit. Evenimentul a prilejuit redactorilor ziarului declarații pline de substanță și respect monarhic, de integrare în fluxul nou creat de regimul democratic, declarând: „Țara întregă aduce azi cu emoție și admirație prisosul său de recunoștință M.S. Regelui Mihai I, care, sprinjit de patrioți, a izbutit la 23 august 1944 să izgonească de la cârma României o clică de uzurpatori și de unelte ale celui mai odios dintre regimurile pe care le-a cunoscut istoria. Lupta n-a fost ușoară. Slujitorii răului se sprijineau pe forțele negre ale cotropitorilor hitleriști. Lupta n-a fost nici scurtă. Ea a început în clipa când nazismul a pus stăpânire pe țară și a continuat fără zăbavă, în ciuda riscurilor, până când puterile întunerice au fost sugrumate. Suntem mândri că în marele război al democrației împotriva reacțiunii, poporul evreu a dat tributul său de sânge. Suntem, cu deosebire, mândri că și la noi în țară, lupta antifascistă s-a bucurat de sprijinul larg al colectivității evreiești, care lovită și umilită, a găsit totuși puteri lăuntrice pentru a submina un regim odios de asasini și tâlhari. Și suntem conștienți de valoarea contribuției noastre la lupta pentru prăbușirea dictaturii antonesciene.

Dar noi știm că toate străduințele democrației românești, alături de care am stat și rămânem neclintii, n-ar fi izbutit, dacă ele nu se spijineau pe eroismul legendar al Armatei Roșii, pe geniul marelui îndrumător de noroade, Mareșaulul I.V. Stalin, care, alături de străluciți conducători ai popoarelor anglo-americe, președintele Roosevelt și premierul Churchill, a pregătit și desăvârșit nimicirea fascismului european. Iată de ce, exprimând recunoștința tuturor iubitorilor de libertate pentru marele act realizat la 23 august 1944 de M.S.Regele și de democrații români, aducem aci prinosul nostru de adâncă mulțumire... Ne dăm însă seama că victoria de la 23 august nu este deplină numai prin prăbușirea regimului odios... Lupta mai continuă. Făgăduind azi să spijinim toate eforturile pentru combaterea acestor rămășițe și a acestei mentalități bolnave, populația evreiască este ferm hotărâtă să contribuie cu toate puterile ei la refacerea României, la înfăptuirea unei reale și autentice democrații. Cu aceste gânduri strigăm alături de tot ce este democrat în această țară: Trăiască M.S Regele Mihai I! Trăiască România liberă și democratică!” Articolul are în miloc portretul regelui nostru.

Astfel de declarații de apreciere și recunoștință pentru tânărul Rege Mihai I au avut loc și cu alte prilejuri în coloanele ziarului amintit. Astfel, cu ocazia zilei regelui nostru, de la 7 noiembrie 1946, în numărul ziarului de la 10 noiembrie 1945, se publică pe prima pagină, împreună cu fotografia regelui, o scurtă dar edificatoare urare sub titlul *Trăiască Regele*, în care redactorii lui își arată public respectul cu care evreimea din *România înconjoară figura tânărului rege, numit de obicei „Regele liberator”, grație actului său salutar de la 23 august*, scriind. „Colectivitatea evreiască participă cu entuziasm la această sărbătoare a Țării, care preamărește virtuțile Regelui liberator. Mărinimia domnească și înaltul sprijin al Regelui Mihai au fost pentru noi mîntuitoare în vremurile dictaturii fasciste.”

Și la 10 mai 1946, ziarul a oferit un editorial omagial, insistându-se asupra sărbătoririi independenței românești, afirmând câteva realități fundamentale, pe care poporul evreu din România și le-a avut în vedere, între care s-a numărat precizarea că această sărbătorire are loc în situația de țară întregită, prin revenirea Ardealului în componența statului român. Evenimentul atestă, prin urmare „consfințirea drepturilor istorice ale României asupra întregului Ardeal și participă alături de Națiunile Unite la făurirea unei lumi noi, întemeiată pe justiție și libertate”. În ciuda acestor progrese sunt însă și realități dureroase care n-au fost cu totul eradicate. Așa, în nr. 88 al ziarului, sub titlul *Ziua victoriei*, se atrage atenția că „Un an după 9 mai 1945, zeci de mii, poate sute de mii din frații noștri mai zac în lagăre de izolare, transformate din tabere de nimicire rapidă în lagăre ale morții lente și ale deznădejdei. Trăiesc aproape aceeași viață din trecut.” Peste alte două numere, în nr. 90 din 25 mai, ziarul ține să consemneze un alt eveniment al Casei Regale din România, ziua Reginei Mame, dezvăluindu-se și cu acest prilej atitudinea demnă a Casei Regale din țara noastră față de toți cetățenii țării care, în împrejurări dificile, n-a încetat să ajute și să ocrotească. Demn de reținut este această subliniere: „Alături de augustul său fiu, Regina a vegheat la destinele acestui neam. Populația evreiască nu poate uita că pentru toate pătimirile ei inima bună a reginei a palpitat neconținut, am simțit mâna pururi ocrotitoare a mamei Regine.”

Acest mod de a privi acțiunile tânărului rege român sunt reluate și cu alte prilejuri. Așa, de pildă, în august 1946, când s-au împlinit doi ani de la eveniment, „Renașterea noastră” a publicat în nr. 101 din

2023 - ANUL IULIU MANIU!

Cetatea Cavalerilor

NR. 7(35) IULIE 2023

24 august 1946, un nou articol referitor la actul de la 23 august, în care se atragea atenția asupra „eroismului Regelui”, grație căruia și patriotismul democraților români „dictatura fascistă a fost pentru totdeauna izgonită de la cârma țării. A luat astfel sfârșit o epocă de cumplite suferințe pentru poporul evreu...”, etapă de curând depășită, dar care a însemnat o înșiruire de evenimente tragice, așa cum precizează autorul: „În dureroasa noastră istorie, anii de stăpânire hitleristă vor constitui totdeauna o culme a opresiunii. Am pățimit ca niciodată, am dat sute de mii de jertfe, am suportat cu mândrie semnul umilinței, am rezistat și am supraviețuit. Copiii noștri au fost puși la jug și au fost robi ca altădată strămoșii lor în țara lui Faraon, dar nu și-au pierdut nădejdea. Au rămas demni fii ai lui Israel și au crezut în eliberare(...). Iată de ce am întâmpinat cu fruntea sus ziua de 23 august 1944, care, salvându-ne de sub călcâiul nazist, ne aducea libertatea pe care atâta am dorit-o și pentru care atâta am sângerat... Exprimăm azi recunoștința noastră Majestății Sale Regele Mihai și glorioasei Armatei Roșii, mărturisind atașamentul nostru pentru democrație, care rămâne pentru noi singura nădejde de mai bine. Noi trăim și murim cu democrația, și de aceea, pentru triumful ei nicio jertfă nu va fi prea mare.”

Un alt articol pe această temă, intitulat *Izbânda Țării* (nr. 104), se trec în revistă progresele obținute și stăruie asupra celor viitoare, scriind. „Țara românească în întregime a avut astfel prilejul să verifice într-un interval de timp atât de scurt ceea ce ea ar fi putut câștiga prin adoptarea unei linii democartice reale și cumini”. Recunoaște însă că „Singurul guvern Groza a căutat și a reușit în bună parte să aducă soluțiuni mulțumitoare, atât pentru noi, cât și pentru minoritatea maghiară.”, fiind încrezător că și pe viitor drepturile lor cetățenești vor fi respectate. Și, pentru a face cunoscut publicului român, o mică parte din jertfele aduse, se face loc *Amintirilor unui evreu din România de la Paris la Dachau*, semnate de Aron Sachter, cu imagini de infern din lagăr (nr. 118 din 21 decembrie 1946).

Alte aspect ale problemei evreiești din România sunt tratate într-un număr viitor și de M. Benvenisti, care, cu gândul și cu speranța la noul stat evreu pe cale de a se crea, afirmă adevărul verificat potrivit căruia „un popor fără patrie este condamnat”, legându-și multe speranțe de această Țară a Făgăduinței, care urmează să soluționeze toate aspirațiile lor. Sub această impresie sunt publicate și unele prevederi de la conferința regională a congresului mondial evreiesc din Cluj (nr. 139), iar cu prilejul sărbătoririi zilei regelui nostru (nr. 158 din noiembrie 1947), aceeași colectivitate „transmite sentimentele de neafârșit devotament și nețărmurită dragoste” pentru faptele sale generoase și inspirate.

Sunt mărturii, prin care obștea evreiască nu uită să-și împățăsească gândurile și recunoștința, mărturisind încrederea în măsurile democratice luate în țară, cheazășie pentru o colaborare sigură și de durată. Acum când s-au împlinit o sută de ani de la nașterea ultimului suveran român, rememorarea acestor momente de prețuire vin să adauge amintirii sale regești, care le-a câștigat stima și simpatia prin actul de mare umanitate și grațitudine de a fi salvat de la moarte, prin dreptul său de grațiere, câteva suflete tinere ale comunității evreiești din România, fapă de mare noblețe omenească, care a rămas marcată pentru totdeauna în conștiința acestei comunități.